

“YULDUZLI TUNLAR” ROMANIDA BOBUR VA TOHIR OBRAZLARI

Nuriddinova Muhtaram Baxtiyor qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti O‘zbek tili va adabiyoti yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya:

Mazkur maqola Pirimqul Qodirov qalamiga mansub "Yulduzli tunlar" romanidagi Tohir obrazining ahamiyati haqida bo‘ladi.

Kalit so‘zlar: "Yulduzli tunlar", Tohir, Bobur, Pirimqul Qodirov, Robiya

Annotation:

This article is about the importance of the image of Tahir in the novel "Starry Nights" written by Pirmkul Kadyrov.

Keywords: "Starry Nights", Tahir, Babur, Pirmkul Kadyrov, Rabiya

Shunday asar borki tarixni o‘zida aks ettiradi. O‘zbek romanlarida tarixiy shaxslar talqinida hayotiylik, haqqoniylik asosiy mezon hisoblanadi. Asarning qay darajada tarixiy badiiy tasvirda jilovlanganligi yozuvchining mahoratiga bog‘liq. Hamma tarixiy asarlar ham faqat tarixiy faktlar asoslangan bo‘ladi. Ba‘zilarida esa to‘qima obrazlar ham ishlatiladi. Bunga sabab kitobxonning zeriktirib qo‘ymaslik. O‘zbekiston xalq yozuvchisi Odil Yoqubov qayd etganidek: "Tarixiy romanda ilmiy haqiqat bilan badiiy haqiqatning munosabati g‘oyat nozik va munozarali masala. Adabiyot tarixida shunday asarlar borki, ular ilmiy jihatdan asoslangan tarixiy faktlarga to‘la mos keladigan hujjatlarga tayanib yozilgan... Ayni zamonda shunday tarixiy asarlar ham borki, ularda umuman hayotiy haqiqatga tayanilmagani golda yozuvchi xayolati - fantaziyasi orqali tarixiy faktning qayta idrok etish muhim o‘rin tutadi, tarixiy hodisalar, shaxslar muallif badiiy niyati asosida o‘zgacha talqin etadi."

O‘zbekiston xalq yozuvchisi Pirimqul Qodirov 1928-yilning 25- oktabrida hozirgi Xo‘jand viloyati hududidagi Kengko‘l qishlog‘ida Cho‘pon oilasida dunyoga kelgan.

Yozuvchi tarixiy romanlar yozishga juda ham qiziqqan. Bunga dalil sifatida umri davomida yozgan bir nechta romanlarini ko‘rsatish mumkin. Ular, " Yulduzli tunlar", " Avlodlar dovoni", " Ona lochin vidosi", " Shohruh va Gavharshod" kabi romanlarini kiritish mumkin. Bundan bilinadigan, Yozuvchi Temuriylar davri tarixiga ishqiboz bo‘lgan. Pirimqul Qodirov qalamiga mansub " Yulduzli tunlar "romani shoh va shoir Zahiriddin Muhammad Bobur hayotiga bag‘ishlangan. Bu roman ustida yozuvchi qariyb 10yil(1969-1978) davomida ishlagan. Bu haqida yozuvchi o‘z

asarining kirish qismida shunday deydi: "Uni 1972-yilda ilk bor yozib nashrga topshirganimda tog'day yuk yelkamdan tushganday bo'lgan edi. Lekin mustabid tuzum tazyiqi ostida roman olti yil chop etilmay yotdi. Bi yillar davomida o'sha zalvarli yukni yana yelkamda ko'tarib yurganday bo'ldim. Qo'lyozmani ko'pgina mas'ul mutasaddilar, katta akademiklar o'qib fikr aytishdi. Chop etish masalasi Qizil imperiya markazining ruxsati bilangina hal etilishi mumkin ekan. Qo'lyozmaning satrma-satr tarjimasini Moskvada ham o'qishib, yozma taqrizlar berishdi. Xilma-xil fikr va mulohazalar changalzoridan tikanlarga tinalib o'tdim, yo'limdan adashib ketmaslik uchun doim tarix haqiqatiga, xususan- " Boburnoma"day asl manbalarga tayandim. Olti yil davomida romanga kiritilgan yangi tahrirlarim ko'proq uning badiiy nuqsonlarini tuzatishga, tarix haqiqatini chuqurroq ochishga qaratildi". Yulduzli tunlar" — o'zbek yozuvchisi Pirimqul Qodirov qalamiga mansub tarixiy roman. Asarda Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti haqida so'z yuritiladi. Muallif mazkur roman ustida o'n yil davomida ish olib borgan., Yulduzli tunlar"ga „Boburnoma“ hamda „Humoyunnoma“ asarlari asos bo'lgan. Bu asar dunyoga mashhur o'zbek hukmdori, atoqli shoir, o'z davrining qomusiy bilimlari bilimdoni Zahiriddin Muhammad Bobur hayotiga bag'ishlangan asar bo'lib, zamonaviy o'zbek romanchiligining yetuk namunasi hisoblanadi. O'zbekiston Xalq yozuvchisi Pirimqul Qodirov ushbu roman o'zining talabalik yillaridagi Amir Temur va Bobur Mirzo shaxslariga ixlosmandligi hosilasi ekanini aytgan. Bobur garchi bobosi Amir Temur davlatini qayta birlashtirolmagan bo'lsada Hindistonda tinch va osuda hayot tarzili davlatni tuzishga muvaffaq bo'ladi. Bu haqida ko'plab atoqli olimlar va yozuvchilar o'z fikrlarini bildirib o'tishgan: Rumer Goden: "Bobur bunyod etgan davlat garchi bobolariniki singari bepoyon mintaqalarga yoyilmagan bo'lsa-da, u o'z saltanatining sultoni, buyuk imperatori darajasiga ko'tarildi. O'z mulkida boshqaruv tizimini mahkam tutib, uni mohirlik bilan idora qildi. Bu o'lkani 332 yil davomida mahorat bilan boshqargan buyuk sulolaga asos soldi.

"Yulduzli tunlar" romani 2 davrni o'z ichiga qamrab oladi. 1- davri Bobur taxtiga chiqishi bilan boshlandi. 2- davri esa Hindistonni zabt etishi hisoblanadi. Bu ikki davrning yozuvchi mahorat bilan yoritgan. Asar faqat Bobur Mirzoga bag'ishlanmay, balki, oddiy qora xalqning kechmishlarini ham tasvirlab bera olgan. Oddiy kambag'al yigit Tohir sababli yuzaga kelgan ko'prik hodisasi tufayli dushman ko'p talofat ko'radi va sulh tuzishga majbur bo'ladi. Ne-ne beklarning qo'lidan kelmagan xaloskorlik, qalblari vatanparvarlik ruhigayo'g'rilgan tavakkalchi yigitlarning qo'lidan kelgani hammani hayratga soladi va haqiqiy qahramonlik nima ekanligini, yurtga, tug'ilib o'sgan makonga muhabbat qanday bo'lishini talab qiladigan fidoyilik bilan ko'rsatib berishadi.

Arosat. Quva. Qil ustida turgan taqdirlar

Yozuvchi nega aynan asarni 1-qismini Arosat deb nomlagan?, nima sababdan Quva , Qil ustida turgan taqdirlar deb boshlagan?. Bunday boshlanishiga asos bor. Asarda ham birinchi Tohir va Robiya obrazlarining taqdiri bilan boshlanadi. Asardagi bu obrazlar to'qima bo'lib, ular orqali yozuvchi o'sha davrdagi yoshlarning hayotini gavdalantirgan." Boburnoma"da Tohir obrazi haqida hech qanday ma'lumot uchramaydi. Yozuvchi uni o'zi yaratdi. Tohir obrazi asarda badiiy to'qimaning yuksak mahsuli desak mubolag'a bo'lmaydi.

Xulosa qilib aytganda, bugungi kunda Bobur Mirzo shaxsining biz uchun bag'oyat qimmatli tomoni shundaki, eng og'ir damda ham u oliyjanob fazilatlarini saqlay bilgan. Fotihlikdan , shohlikdan insoniylikni ustun qo'ygan. Agar Bobur shunday qalbga ega bo'lmaganida, bunday go'zal g'azallar yarata olmagan , juda kata madaniy me'ros qoldira olmagan bo'lar edi. Bobur tariximizda buyuk shoir , xalqni buyuk millat darajasiga ko'tagan adolatli o'zbek shohi ham hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Pirimqul Qodirov " Yulduzli tunlar ". T: " Sharq" nashriyoti -2016
2. Odil Yoqubov So'z. Birinchi kitob-T.: " Sharq " nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi Bosh tahririyati
3. Pirimqul Qodirov "Yulduzli tunlar " kirish so'z 1999
4. <https://conferencea.org>

